

# El Barranc d'Aznar (Vilafranca, Castelló): un lloc de la comarca dels Ports a conservar

R. PITARCH, J.B. PERIS, R. ROSELLÓ, E. SANCHIS (\*)  
Unitat d'Investigació Fitogràfica. Universitat de València.  
(\*) Universitat Politècnica de València.

## 1. Introducció.

El Barranc d'Aznar es localitza a les proximitats de la població de Vilafranca, al nord-oest de la província de Castelló, en ple massís del Maestrat. Després d'haver recorregut el barranc en la seua totalitat i d'haver observat la riquesa florística que es troba en ell, els autors d'aquest treball volem deixar constància de la important vegetació relictica trobada; tot acò amb la pretensió de sol·licitar a les autoritats competents en la matèria, la declaració de zona protegida per a aquest espai natural.

Els autors aportem les dades florístiques i fitosociològiques d'un paratge natural únic a la Comunitat Valenciana, que ha d'ésser conservat per a les properes generacions.

## 2. Metodologia.

Respecte a la nomenclatura dels tàxons s'ha seguit la normativa de *Flora Europaea* (Tutin i altres, 1964-80), pel seu caràcter unificador. La nomenclatura fitosociològica segueix la normativa de Barkmann (i altres, 1986). En els aspectes corològics s'utilitzen les directrius de Rivas Martínez (i altres, 1987).

## 3. Resultats.

El Barranc d'Aznar, localitzat al terme municipal de Vilafranca, se situa als contraforts més orientals del Sistema Ibèric extern o aragonés. Està format per materials de tipus calcari corresponents al període Cretàcic. Als voltants de l'àrea d'estudi són freqüents els plegaments tectònics que trenquen les amples ondulacions del territori (Pitarch, 1992). Aquest lloc queda dins de l'estatge bioclimàtic supramediterrani inferior, amb ombroclima subhúmit. A més, el Barranc d'Aznar té l'originalitat d'estar orientat en direcció E-W, originant la presència de dues vessants totalment diferents al llarg del seu recorregut, obaga i solell.

La vegetació d'obaga pertany a la sèrie de vegetació del *Violo-Quercetum fagineae*. A més del *Quercus faginea* poden ésser observades les següents espècies d'especial interès botànic, com són: *Ilex aquifolium* (sent Vilafranca la localitat de la Comunidad Valenciana que té més nombre d'exemplars), *Sorbus aria*, *Cytisus sessilifolius* (molt abundant, sent una de les poques localitats valencianes on es troba aquest taxon) i *Acer granatense*. Aquests tàxons estan acompanyats per una orla espinosa formada per: *Rosa canina*, *Rosa agrestis*, *Rosa micrantha*, *Rubus caesius*, *Rubus ulmifolius*, *Crataegus monogyna*, *Clematis*

*vitalba*, *Amelanchier ovalis*, *Prunus spinosa*, *Prunus mahaleb* i *Tanacetum corymbosum*.

Aquests tàxons formen la comunitat *Pruno-Rubion ulmifolii*, i l'estrat herbaci d'aquesta roureda també està ben conservat; destaca la presència d'*Helleborus foetidus*, *Cruciata glabra*, *Viola willkommii*, *Hieracium amplexicaule*, *Hepatica nobilis*, *Galium pinetorum*, *Polygonatum odoratum* i *Primula veris* subsp. *columnae*.

L'altra vessant, orientada al solell, pertany al domini del *Hedero-Quercetum rotundifoliae*, tractant-se del carrascar fred del Maestrat. A banda del domini de la carrasca (*Quercus rotundifolia*) cal destacar la presència d'altres tàxons com: l'heura (*Hedera helix*), ginebre (*Juniperus communis* subsp. *communis*) i el server (*Sorbus domestica*). Entre les plantes acompanyants cal destacar *Jasminum fruticans*, *Cytisus patens*, *Ruscus aculeatus*, *Colutea arborescens* subsp. *arborescens*.

L'estrat herbaci està dominat per: *Silene mellifera*, *Viola rupestris*, *Hieracium praecox*, *Fumana procumbens*, *Viola alba* subsp. *dehnhartii*, *Teucrium chamaedrys* subsp. *pinnatifidum*.

A la part fonda del Barranc hi ha un curs d'aigua els mesos més plujosos de l'any. Açò fa que es conserve una important vegetació ripària, amb orla de *Coryletum*, que ens recorda per l'ambient i estructura la vegetació del *Fagion*.

Entre totes les espècies allí existents destaca de manera especial el tell (*Tilia platyphyllos*), que per ser una espècie rara a la Comunitat Valenciana i per la significativa extensió que ocupen els més de 50 exemplars comptabilitzats (sent alguns d'ells centenaris) al llarg de més de 500 m. han d'ésser conservats de tota acció antròpica. Encara que podem trobar exemplars de tells en altres poblacions de la comarca de l'Alcalaten, aquells no es troben formant boscos de tipus ripari; al contrari, es tracta de petits rodals amb escàs nombre d'exemplars, localitzats als hàbitats rupícoles de les ombries.

També cal destacar la presència de l'oma (*Ulmus glabra*), espècie també molt rara a la Comunitat Valenciana; en aquests barranc hi ha exemplars de gran antiguitat.

En densa formació de *Corylus avellana*, on són freqüents diverses espècies del gènere *Rosa*, es poden trobar també rares a la Comunitat Valenciana com són: *Melica uniflora*, *Poa nemoralis*, *Luzula forsteri*, *Helianthemum nummularium*, *Cephalanthera damasonium*.

Aquesta formació contacta amb el *Violo-Quercetum*, on són freqüents centenaris exemplars de grèvol (*Ilex aquifolium*) i de teix (*Taxus baccata*). D'aquests tàxons no s'han pogut trobar individus joves, cosa que dona un caràcter de tipus relíctic a aquests exemplars. Si a tot açò afegim la raresa d'aquests tàxons a la Comunitat Valenciana, es justifica la petició de protecció a través d'una política conservacionista d'aquest paratge de singular interès botànic.

#### 4. Conclusions.

1. El Barranc d'Aznar, que pertany al terme municipal de Vilafranca (Castelló), presenta una riquesa florística molt destacada, no tan sols per l'elevat nombre de tàxons, que són molt escassos en altres punts de la Comunitat Valenciana, sinó també per la seua antiguitat.
2. Les espècies més importants que s'han de localitzar en el territori són les següents: tells (*Tilia platyphyllos*), grèvols (*Ilex aquifolium*), teixos (*Taxus baccata*), omes (*Ulmus glabra*), *Melica uniflora* i *Cytisus sessiliflorus*. La no existència d'individus joves indueix a pensar que es tracta d'una flora eurosiberiana relíctica.

3. Per tot el que s'ha exposat, se sol·licita a les entitats competents de l'Administració la protecció del Barranc d'Aznar, com lloc singular, per a que pugui ésser preservat de tota acció antròpica devastadora i siga un llegat per a les properes generacions.

## REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BARKMANN, J.J. i altres (1986): «Code of Phytosociological Nomenclature», *Vegetatio*, 67, 145-195.
- PITARCH GARCÍA, R. (1992): *Estudio de la flora de los montes de Palomita y el Bovalar de Vilafranca (Castelló)*. Tesi de Llicenciatura. Facultat de Ciències Biològiques de València.
- RIVAS MARTÍNEZ, S. i altres (eds) (1987): *Memoria del mapa de series de vegetación de España. 1:400.000*, Madrid, Ministerio de Agricultura, Pesca y alimentación. ICONA. Ser. Técn.
- TUTIN, T.G. i altres (eds) (1964-1980): *Flora Europaea*, I-V. Cambridge, Cambridge University Press.